

óta sokat tanult a katonaságtól. Egyebek között az ivást. A szentéletű töröknek tiltja az ivást a vallása. Manapság azonban gyakran látni részeg törököt. Az ilyen az öregebb törökök kicsufolják, a lefátyolozott asszonynépséggel pedig megdobálja, de mindennek nincs már foganatja, holnap az effendi megint le fogja inni magát valamelyik korcsmában. Az ilyen török teljesen nyers s jobböltözékű ember ki is kerül.

Jóllehet a város nevezetességei mind az új korszak alkotásai, azokra büszke a török. Teszem a Miljácska-part szabályozását, mit 1888-ban végeztek a hidászkatónák, a benszülött népség magának vindikálja. Az egyetlen római híd és egy rozszant köhid kivételével az összes hidak a mi alkotásaink. A több kilométer hosszúságú Miljácskapart kikövezését a mi munkásaink végezték s mikor az igazán szép partimunka elkészült s a parton megindult a paloták építése és a villamosvasút, akkor az egész ut az Appél-Quai nevét kapta. Ennek párját nem minden városban találai.

A város eme legszebb része az ősz tábornok, a hatalmas basa nevéhez fűződik. A mellette fekvő liget, a kormányzósági palota mögött, a Kállay-liget nevet viseli, az egyik legszebb utca pedig Nikolics Fedorról kapta nevét. A város tehát nem hálátlan ujjabbkori nagyjai iránt, de egykori jeleseit sem feledte el, az ő nevükkel is lépten-nyomon találkozik az ember. A régi Szerajevó legnagyobb alakja, legemlegettebb embere Basa Ghazi Huszrev bég, aki 1526. évben kezdte meg a Begova dzsámja építését és 1530-ban készült el vele. A hatalmas basa holttestét a feleségével együtt a dzsámja udvarán levő terebélyes tölgyfa alá temették, a gyönyörű kut mellé, melynél az imádságra készülő muzulmán mosakodik. A mecset belseje gyönyörű. Padlózatát drága keleti szőnyegek fedik, ezek egyike valamikor Muhammed sirját takarta.

A régi nagyok másik nevezetes alakja Ali basa, aki szintén egy gyönyörű mecsettel gazdagította a várost 1448-ban. Sirja szintén a mecset udvarán van. Más, ma már névtelen basák, bégek és jeles effendik sirja elszórva látható az egyes temetőkben. A kormányzósági épülettel átellenes városi park fái alatt is gyakoriak a török sirok, dűledező fehér kövekkel, melyeken rég bemohosodott már a török fölírás.

A huszonöt esztendő legszebb alkotása a szomszédos Ilidse-fürdő, melyet ma már messze-földön ismernek. A városból napjában különvonat hordja az embereket a kies fürdőbe, mely valamikor mocsaras vidék volt s a szerajevói magaslatokról nézve, látnak tetszett. Az új korszakban becse lett a hegyek szegélyezte helynek s ma már az óriás méretű parkban három szálló áll a fürdővendégek rendelkezésére. A fürdők igen kényelmesek, egészségesek, a hőforrás pedig gyógyító hatású. A fürdőtől délre, négy kilométer távolságra ered a Boszna. E folyócska bölcsőjét is szépen elrendezték, teleültették fenyőfával és parkot formáltak belőle.

Szerajevónak a szomszédsága egyébként mindenfelől érdekes. Nyugatra Kosevó, délre a Trebevis csúcsa a menedékházzal, északra számos hegyi nyaraló, délre meg Ilidse, a kirándulohelyek, mik mind a városhoz tartoznak. De maga a város is tele van kellemes szórakozó helyekkel. Ezek a tágas kertekben, árnyas fák alatt levő török kávéházak, melyek között legnevezetesebb a Bimbasa. Régi török házikó ez a kávéház, cölöpökön építették a Miljácskára. Labirintusra emlékeztető helyiségei török kényelemmel berendezték, mert gazdája: Hadzsi Saban Haszanovics gazdag ember, ki megfordult már Budapesten is, sőt a milleniumi kiállításra oklevelet nyert „jó munkájáért”. A kávéház valódi török fertályán érdekes jelenetekben lehet gyönyörködni néha. A teljesen üres, csupán szőnyeggel borított helyiségben az újságot olvasó török eleinte csak a lábán ül, mikor aztán fog a vendég, akkor először az egyik, azután a másik lábát nyújtja ki, mikor már csak néhány vendég van még jelen, akkor a könyökére támaszkodik, mikor végül senki sem feszélyezi, akkor elnyul a szőnyegen s nyilván meg is virradna ott, ha a gazda szépszerivel haza nem küldené. A nevét onnan vette Bimbasa, hogy az utcát, melyben helyet foglal, Bend basi utcának hívják s erről elnevezték a jó kávéjáról híres kávéházat Bendbasinak, míg végre Bimbasa lett belőle.

Ha keresnél is, alig találnál ennél egyebet az immár huszonöt éves Szerajevóban. A nagyobb városokban látható szobrok itt nem láthatók. Se török, se más emléket nem hirdeti álló, vagy ülő szobor s talán jobb is, hogy nem hirdeti. Nekünk tán nem tetszenék a török szobra, annak talán nem a mienk. Talán helyes, talán nem, de az bizonyos, hogy a törököt szokása, tradíciói és vallása dolgában jobb békében

hagyni, mert ebben türelmetlen. Mikor Abdul Hamid szultán öfelsége huszonöt éves uralkodását ünnepelte, a szerajevói törökök is ünnepelni akartak. Török tüntetésnek, villongásnak és elbizakodottságnak elejét veendő, meg azért is, hogy az uralkodó kiléte irányában a komsiákat kioktassa, az öreg generális megtiltotta a szultán jubileumának a megünneplését. Lett erre a muzulmánok között olyan zenebona, hogy a sárga- meg a fehér-bástya ágyuit legott fölszerelték, az erődítések őrségét azonnal megkétszerezték, a takarodót esti 6 órakor fuvatták s az utcákon egész nap szuronyos örök portyáztak. Egy hét telt belé, míg a lázongó törökök visszatértek a kávészínekhez.

Immár harminckét esztendő lett Szerajevó! Hogy mennyire édesgettük lakóit magunkhoz, mutatja az alább való párbeszéd, mit egy fiatal törökkel folytattam:

— Hány éves vagy, Szálih?
— Huszonhárom.
— Voltál-e katona?
— Voltam, Wienben.
— Akkor szereted a királyt?
— Mozsebit. (Megl lehet.)
— Hát ki a te urad, Szálih?
— Franya Jozip, az apám meg Szultán Mehemed.

— Hát ha még egyszer összeverekednénk, hová állnál, Szálih?

— Állani az uramhoz állanék, mert muszáj, hanem segíteni az apámnak segítenék, mert az is muszáj.

Azonban csak Szálih beszél így. A tény az, hogy a bosnyákok rajongó hódolattal fogadják és várják az öreg királyt, akinek olyan diadalutja lesz a boszniai, amilyenben talán még sohasem volt része.

Megérkeztek a repülőgépek.

— Jön Montigny és Croquet. —

Két szívesen látott, előkelő francia vendégünk érkezik holnap Szegedre. Az aviatika merész bajnokai: *Montigny gróf és Croquet holnap, szombaton, az esti vonattal jönnek meg*, hogy diadalmas monoplanjaikon vasárnap délután elrepüljenek egy egész ország-részből összesereglett közönség ujjongó tizezreinek feje fölött.

A szegedi lóversenytéren fölállított hangár körül már igen mozgálmás az élet. Erre a hatalmas térre, a vasárnapi nagy esemény színhelyére már előre rászállt valami izgalom. Tegnap délután érkeztek meg a Blériot-féle monoplánok, amelyeknek részletes leírását lapunkból már ismeri a közönség. Számos párisi és budapesti szerelő vészi rajtuk a szerelési munkálatokat, úgy, hogy vasárnap reggelre egészen készen áll majd a két gyönyörű alkotmány, felszerelve a legmodernebb motorokkal, amelyek már sokkal tökéletesebbek, mint az, amelylyel *Blériot*, a repülés első diadalmas hőse a La Manche-csatornán átrepült.

Croquet mérnök gépe teljesen új és ez lesz a gépnek első útja a levegőben. Croquet előbbi gépe ugyanis még Budapesten, egy próbafelzállás alkalmával törött el s ezt a második gépét sürgősen kellett Párisban készíttetnie, hogy a szegedi repülőnapra elkészüljön.

Montigny ma éjszaka érkezik Párisból Budapestre, ahol találkozik társával, Croquet-vel s együtt folytatják útjukat Szeged felé.

A *Délmagyarország* budapesti munkatársa ma hosszabb beszélgetést folytatott Croquet mérnökkel, aki kijelentette, hogy előre is nagyon örül a szegedi utnak.

— Dicsőségnek és diadalnak tekintem, — mondta — hogy mi ketten mutathatjuk be Magyarország Délvidéke közönségének az emberi elme legbámulatosabb technikai produktumát, ezt a gyönyörűen megoldott ezredéves problémát, amelylyel fölszállunk a rögről és birtokunkba vesszük a levegő végtelen birodalmát.

A repülés rendezőségének sikerült megnyernie a szegedi második kerületi honvédezenekart, hogy a többi zenekarral együtt a szünetekben szórakoztassák a közönséget. A rendezőség a szegedi városi árvaháznak, az izraelita árvaháznak és a siketnémák intézetének ingyenes belépőjegyeket bocsájtott rendelkezésére. A közbiztonság szempontjából mindenben megfelelő tribünök szombaton estig teljesen elkészülnek.

A repülés iránt hihetetlenül nagy az érdeklődés és ilyenformán biztosra vehető, hogy vasárnap délután a közönség tizezrei fogják éljenezni a fejük felett elrepülő francia vendégeket, a *Délmagyarország* diadalmas vendégeit.

A második gyermeknap.

— Felültették a rendőrséget. —

— Nem adunk kommunikét a csütörtöki gyermeknapról, — mondta néhány nap előtt Turchányi Imréné — meg akarjuk lepni a közönséget. A gyanutlan embereket könnyebb megpumpolni, mint amikor előre beharangozzuk a gyűjtést.

De bármily szépen gondolták is ki a nagy gyakorlattal bíró urnők a tegnapi gyermeknapot, ez sok csalódást vont maga után.

Evről-évre csökken ugyanis a közönség érdeklődése a gyermeknapok iránt, amelyeknek nemes, emberbaráti célja érthetetlenül teszi az indokolatlan mellőzést. Annál nagyobb dicséret illeti a jótékonyág szolgálatában álló urnőket, akik teljesen önzetlenül, fáradhatatlanul gyűjtögettek most is az elhagyott gyermekek javára.

(Délelőtt.)

Szép, meleg idő kedvezett a tegnapi gyermeknapnak. Már a reggeli órákban egymásután elfoglalták helyeiket a sátrakban az urnavezetők s a mellőlük beosztott leánykák. A délelőtti folyamán kevés eredménye volt működésüknek. A korzó közönsége ezuttal nagyobb részről állott, színes, tarka napernyők erdeje tündökölt a napfényben. Urnapja volt s ez ugyan csak meglátszott a korzón, valóságos ünnepi körmenetben sétálgattak az emberek. Délfelé kezdett csak feltűnni a rendes korzó közönsége, amely azután kénytelen-kelletlen adakozott a buzgó gyűjtőknek. Sok rideg elutasítást könyveltek el a kitartó hölgyek, akiknek a kedvezőtlen körülmények dacára is sikerült délelőtti csinos összeget gyűjteniök.

(Rendőrróham a Széchenyi-téren.)

Képviselőjelölés tarkította az érdekes programot. *Várnay Janka* visszalépése folytán Bődőné *Trinksz Paula* lépett föl, mint Szeged második kerületének képviselőjelöltje. „Kitűnő cigánybanda kísérte a jelöltet a szószékig s hangos kürtszó jelezte, hogy a képviselőjelölt megkezdte a programbeszédét. A nagy közönség élvezettel hallgatta a lelkes feminista érdekes beszédét amikor váratlan incidens zavarta meg a szónoklatot.

Választási mozgalomról, programbeszédéről lévén szó, az olvasó már sejtí, hogy mi történt. *Husz fegyveres rendőr közeledett futólépésben* a gyűlés színhelyére, hogy szétkergetse a tüntető tömeget. Valaki ugyanis bejelentette a rendőrségnek, hogy egy idegen szocialista vezér (férfi-köpenyben, kalapban, vörös nyakkendősen szónokolt Bődőné) lázítja a tömeget s a buzgó rendőrség gyors intézkedéssel akarta elejét venni az esetleges tüntetéseknek. Természetes, hogy hangos derűtséggel fogadták a harcra-kész rendőröket s a csütörtöki napnak nem is volt nagyobb humora ennél a rendőri beavatkozásnál.

(Délután.)

Négy óra felé kezdtek gyülekezni a sátrak körül az emberek, de a korzón nagyon észre lehetett venni, hogy lóverseny van. Kevesen járkáltak a Széchenyi-téren, de ezek is különböző furianggal védekeztek az ostrom ellen. „Csőd”, „Ki vagyok foszlva” fölíratu cédulákkal kalapjukban büszkélkedtek a sétálók között, egy ötletes társaság tagjai pedig „*Ragályos beteg vagyok*” fölíratu vörös cédulát tűztek kalapjukra, amiáltal sikerült is a félénk hölgyeket elriasztani maguktól.

*

Hat óra után a lóversenyről is bejött a közönség s a gyűjtő hölgyek most már újult erővel, megnövekedett ambícióval folytatták a harcot a zsebek ellen. Egyes leánykák valóságos rekordot értek el a pumpolásban. Egy temperamentumos kisasszony, *Balassa Elza*, egy kis vagyont gyűjtött össze. Bejárta az összes kávéházakat, vendéglőket, megszólított minden járkélót s fáradhatatlan törekvése fényes eredménnyel járt.

(Konfetticsata, árverés éjjelig.)

Hatalmas közönség hullámozott a korzón, amikor estefelé kezdetét vette a konfetticsata. Most már hiába nyújtogatták perselyeiket a bájos kéregetők, a férfiak pénzadomány helyett